

VESTFOLD, TELEMARKE OG BUSKERUD STATSADVOKATEMBETER

Politimester Ole Brødrup Sæverud
Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3103 Tønsberg

Dato: 10.03.2021

INSPEKSJON/TILSYN AV SPESIALSEKSJON – FELLES ENHET FOR ETTERRETNING OG ETTERFORSKNING (FEE) – SEKSJON FOR SPESIELL ETTERFORSKNING OG PÅTALEENHETEN KNYTTET TIL SEKSJONEN– SØR-ØST POLITIDISTRIKT

1. Innledning

Vestfold, Telemark og Buskerud statsadvokatembeter avholdt inspeksjon/tilsyn av Sør-Øst politidistrikt, seksjon for spesiell etterforskning og spesialseksjon påtale tilknyttet seksjonen, i perioden 8. desember 2020 til 10. desember 2020, samt 15. og 16. februar 2021.

Inspeksjonen ble fra embetets side utført av førstestatsadvokat Anne M. Katteland, statsadvokatene Håvard Kalvåg, Vibeke Gjøslien Martins, Åsmund Yli og konstituert statsadvokat Jens Andenæs.

Inspeksjoner/tilsyn er en viktig del av statsadvokatenes fagledelse av politiet.

Spesialseksjon påtale og FEE (Felles enhet for etterretning og etterforskning) har ansvaret for etterforskningen av de alvorligste sakene innenfor seksualforbrytelser, vold mot barn, organisert kriminalitet og økonomi- og miljø saker. Så godt som alle sakstyper som følger av riksadvokatens prioriteringer skal etterforskes av denne enheten. Det er derfor svært viktig at denne enheten fungerer optimalt.

Tidligere tilsyn har overordnet vist til nærpolitireformen og at denne omorganiseringsprosessen har vært krevende for Sør-Øst politidistrikt. Seksjon for spesiell etterforskning ble imidlertid etablert 1. juni 2018 og har således på

inspeksjonstidspunktet vært i drift i omkring 2 ½ år. Slik sett er tiden nå inne for en grundigere vurdering av hvor seksjonen står per i dag.

Forut for inspeksjonen hadde vi stilt en rekke spørsmål som skulle besvares skriftlig, herunder om organisering og statistikk. Det ble videre stilt spørsmål som ble bedt besvart muntlig under inspeksjonen, blant annet om distriktets overordnede mål for bekjempelse av organisert kriminalitet, trender i kriminalitetsutviklingen, løpende saker og metodebruk. Svar på disse vil kun i generell form fremgå av denne inspeksjonsrapporten. Vi fikk videre en muntlig redegjørelse for påtalemyndighetens legalitetskontroll og sletterutiner av kommunikasjon mellom mistenkte og personer med taushetsplikt eller nærstående og andre med fritaksrett fra vitneplikten.

Inspeksjonen ble innledet med en gjennomgang av innsendt skriftlig materiale og gjennomgang av utvalgte saker i tidsrommet 8. – 10. desember 2020.

Deretter hadde vi et møte med seksjonens tilknyttede jurister den 15. februar 2021 og deretter et felles møte 16. februar 2021. Til stede på dette møtet var politimester Ole B. Sæverud, fungerende påtaleleder Petter Solberg, leder FEE, Lena Reif, seksjonsleder for spesiell etterforskning, Skule Worpvik, avsnittsleder for avsnitt for særskilte metoder, Bjørn Inge Austnes, hovedveileder for informantbehandling, Torodd Linnestad, seksjonsleder etterretning FEE Åshild B. Jahre, samt gruppeleder påtale, Ingunn Hodne.

Første del av møtet ble viet til en gjennomgang og utdypning av de forhåndsutsendte skriftlige spørsmålene i tillegg til en muntlig gjennomgang av ytterligere temaer som nevnt ovenfor. Møtet ble avsluttet med en foreløpig oppsummering av vårt inntrykk og funn ved inspeksjonen.

2. Gjennomgang av de spørsmål som ble stilt forutfor inspeksjonen

I vårt bestillingsbrev av 4. november 2020 stilte vi en rekke spørsmål som i størst mulig grad skulle besvares skriftlig i forkant av inspeksjonen. Hensikten var både at politiet skulle være klar over hva som var tema for årets inspeksjon, men også gi oss et godt grunnlag til gjennomføringen av selve inspeksjonen. Svarene ble utdypet muntlig under inspeksjonen i møtet 16. februar 2021 som nevnt over. Under følger et utdrag av politidistriktets svar/redegjørelse etterfulgt av våre kommentarer/merknader.

2.1 Organisering og bemanning (påtale og etterforskning)

Påtale

Spesialseksjonen påtale blir ledet av en seksjonsleder og er delt inn i 3 avsnitt. Dette er avsnitt for påtale seksuallovbrudd og vold mot barn (SO/BV), avsnitt for påtale økonomi- og miljøkriminalitet og avsnitt for påtale spesiell etterforskning.

Avsnitt for påtale spesiell etterforskning blir ledet av seksjonslederen, men den daglige driften er delegert til en gruppeleder.

Ved forrige inspeksjon i september 2019 bestod påtaleavsnittet av totalt 4 besatte stillinger; hvorav to var stedsplassert i Tønsberg, en i Drammen og en i Hønefoss. Videre var en halv stilling dedikert til menneskehandel. Det bemerkes i denne sammenheng at påtaleavsnittet,

etter omorganiseringen opprinnelig bestod av 6 stillingshjemler, men grunnet ressursknapphet ble tidlig 2 jurister beordret overført til SO/BV.

På inspeksjonstidspunktet i desember 2020 bestod påtaleavsnittet av kun 2 besatte stillinger innenfor org/metode, samt ingen stilling tilknyttet menneskehandel. Dette er med andre ord en halvering fra forrige inspeksjon.

Påtaleleder for spesialseksjonen, som for tiden også fungerer som politidistriktets påtaleleder, opplyste i sitt skriftlige svar at antallet var "kritisk" lavt og at dette var "svært krevende" opp mot seksjonens oppgaver.

Etter det opplyste er påtaleavsnittet styrket med en politiadvokat per februar 2021 ved at det er foretatt en sidebeordring i politidistriktet. Videre vil en politiadvokat returnere fra permisjon i april 2021, slik at antallet vil være tilbake til 4.

I tillegg ble det opplyst at det skal overføres ytterligere en jurist fra en annen del av påtaleseksjonen og at seksjonen i tillegg er tildelt budsjettmidler slik at det også skal ansettes minimum 1, helst 2 nye jurister. I løpet av relativt kort tid vil således påtaleavsnittet bestå av minimum 6 besatte stillinger, og muligens 7.

Etterforskning

Seksjonen for spesiell etterforskning har 21 stillingshjemler og ledes av en seksjonsleder. Siden forrige inspeksjon er det kun skjedd en organisatorisk endring ved at hovedveileder for informantbehandling er flyttet over til Etterretning/FEE.

Gjennom 2020 har det i gjennomsnitt vært 4 vakante etterforskningsstillinger på seksjonen. På inspeksjonstidspunktet gjaldt dette 3 stillinger. I tillegg er 3 av de øvrige stillingene besatt av vikarer som har fått 1 års vikariat. Grunnlaget for at det er benyttet vikarer er etter det opplyste at det er oppe til vurdering hvorvidt seksjonen skal samlokaliseres på en lokasjon eller det skal være flere - "Spesiell etterforskning mot 2022".

Politidistriktet påpeker i sitt svarbrev at i siste del av 2020 har etterforskningskapasiteten også blitt vurdert opp mot den lave kapasiteten på påtale og at det var signalisert fra påtaleledelsen at aktiviteten måtte være på et "lavt nivå".

Internt fordeling av oppgaver og ressurser

Etter det opplyste benyttes etterforskningskapasiteten ut fra følgende prioritering:

1. Pågående operative saker
2. Oppgaver tildelt fra påtalemyndigheten før og/eller under hovedforhandling
3. Restansesaker
4. Etterforskningskritt i øvrige saker seksjonen har til etterforskning

I forbindelse med oppstart av prosjekter og større saker er utgangspunktet at seksjonslederne for spesiell etterforskning og for spesialseksjonen påtale diskuterer hvilke saker som skal etterforskes, ressurssetting, hvilke jurist(er) som skal lede etterforskningen, samt hvor sakene skal etterforskes.

Metodeavsnittet håndterer all bruk av utradisjonelle etterforskningsmetoder og klarlegging rundt dette, også der selve straffesaken ikke etterforskes på spesialseksjonen. Avsnittet er også ansvarlig for å melde inn operative behov knyttet til bruk av metodene.

Etterforskningsledere har det primære ansvar for oppfølging og fremdrift i straffesakene. De fordeler oppgaver og oppdrag til øvrige ansatte på seksjonen og eventuelt fordeler/omfordeler seksjonens ressurser.

Statsadvokaten bemerker:

Fra forrige inspeksjonsrapport hitsettes:

"Fra seksjonsledelsen ble det påpekt at både etterforskningsgruppen og påtalegruppen består av færre stillingshjemler enn det i sin tid ble forventet. I tillegg har stillinger stått vakante over tid. Totalt sett er tilgjengelig arbeidskapasitet innen seksjonens spesialfelt redusert betraktelig i forhold til ressursene satt av til dette feltet i politidistriktene før nærpelitireformen. Dette medfører at seksjonen har begrenset kapasitet.

...

Fra denne side ble det uttrykt bekymring for den totale kapasiteten ved spesialseksjonen ved sist inspeksjon. Ett år senere ser vi at seksjonen selv opplyser om at det er manglende ressurser både på etterforskning og påtale, og at dette gjør seg gjeldende ved at det tas inn få nye, egne saker. I praksis har seksjonen nedarbeidet restanser og bistått de geografiske driftsenhetene i saker der disse beholder saksansvaret. Det uttrykkes derfor fortsatt bekymring for at spesialenheten synes å ha for få ressurser til å kunne følge opp saksfelt som er prioritert fra riksadvokaten."

Således er det, over flere tidligere inspeksjoner, påpekt bekymring rundt seksjonens kapasitet. Det er derfor problematisk når politidistriktet ikke lyktes med å forbedre dette, men at påtaleavdelingen tvert imot reduseres ytterligere uten at ledige stillinger besettes til tross for disse bekymringene.

Den manglende påtalekapasiteten medfører også, slik seksjonen selv beskriver det, en prosess der lav påtalekapasitet nødvendigvis medfører lav aktivitet på etterforskning. Dette gir grunn til fortsatt bekymring fra vår side.

Seksjonen har et særansvar for benyttelse av, og legalitetskontroll med, bruken av utradisjonelle etterforskningsmetoder. Videre er det i all hovedsak tale om alvorlige straffbare forhold som etterforskes og påtaleavgjøres ved seksjonen. Dette er både kompliserte og tidkrevende saker. Av disse grunner må kapasiteten, særlig påtalekapasiteten, forbedres for å sikre en effektiv kriminalitetsbekjempelse innenfor saksfeltet.

2.2 Kompetanse

Det synes å være en gjennomgående god kompetanse ved seksjonen. Kompetansekartlegginger er foretatt og seksjonen søker å bygge opp relevant spisskompetanse til den enkelte ansatte opp mot tilleggsfunksjonene (spaning, informant m.v.)

I forhold til de utradisjonelle etterforskningsmetodene bemerkes også at politidistriktet deltar i nasjonal faggruppe for skjulte taktiske etterforskningsmetoder.

Seksjonen har også etablert en praksis med faste månedlige møter der både etterforskere og juristene fra metodeavsnittet deltar. Formålet er å ha en arena der metodefaget og prosessene tilknyttet håndteringen av innhentet materiale kan diskuteres, slik at kvalitet og resursutnyttelse blir best mulig.

Det er videre en svært god realkompetanse blant juristene. Tre av juristene, hvorav en i permisjon, har i tillegg gjennomført etterutdannelse på PHS i studiene etterforskning og bekjempelse av organisert kriminalitet og skjulte etterforskningsmetoder. Det er for øvrig planlagt at resterende jurist(er) skal søkes inn på det samme studiet etter tilbakekomst fra permisjon/ansettelse.

Statsadvokaten bemerker:

Det er bra at det både er utarbeidet kompetanseplaner for juristene tilknyttet seksjonen, og at det er konkrete planer/plasser ved metodeutdanningen ved PHS for alle juristene slik at disse kan få formalkompetansen på plass.

2.3 Trekkreglene

Trekkreglene ved seksjonen er svært skjønnsmessige og gir seksjonen et stort spillerom for å velge egne saker. Det har ikke blitt foretatt endringer i disse reglene siden forrige inspeksjon.

Fra seksjonens side er det påpekt som viktig at SE er en "gripbar ressurs" når aktuelle saker kommer inn til Sør-Øst politidistrikt eller "beveger seg gjennom distriktet". Det vises videre til at seksjonen påtar seg ansvaret for saker den opprinnelig ikke trekker, men at seksjonen fullfører etterforskningen siden den er igangsatt av seksjonen. I slike tilfeller vil det stort sett være jurist fra lokal GDE som er påtaleansvarlig på saken.

Det avgjørende for seksjonens oppgavetilfang er hva som skal ha prioritet ut fra overordnede føringer. Målsetningen er at seksjonen skal jobbe med den mest alvorlige og prioriterte kriminaliteten. Saksutvelgelse skal skje gjennom gode etterretningsprosesser og involvering av ledelse innenfor påtale og enhetsleder FEE. Disse sakene vil ha 1. prioritet med periodevis stort ressursuttak fra seksjonen.

Seksjonen opplever nå at både seksjonen og GDE`ene utøver ett bedre skjønn opp mot trekkreglene, samt økt forståelse for seksjonens kapasitet i resten av organisasjonen. Det begynner å feste seg en forståelse om at seksjonen ikke lenger kan "eie" alle saker som tidligere ble lagt til org.krim-miljøene. I motsatt fall ville ikke seksjonen hatt kapasitet til å støtte opp med spisskompetanse under etterforskning og operativ bistand.

Statsadvokaten bemerker:

Seksjonens trekkregler er svært skjønnsmessige, noe som også har blitt bemerket i tidligere inspeksjonsrapporter. Statsadvokaten bemerker at de skjønnsmessige trekkreglene er ment å gi seksjonen et stort spillerom til å "dra opp" egne saker.

Helt fra seksjonen ble etablert i 2018 har det blitt påpekt at distriktet har vært i en krevende økonomisk situasjon. Dette har hatt den konsekvens at det i de siste årene har vært et svært begrenset tilfang av nye saker på seksjonen da ressursene har blitt brukt til bistandsoppdrag og nedarbeidelse av tidligere opparbeidede restanser.

Det anses fortsatt som vanskelig for statsadvokaten å mene så mye omkring seksjonens trekkregler og kapasitet, da det fortsatt arbeides med restanser, samt at det er flere vakanser både på etterforsking og påtale. Imidlertid påpekes at det må være en balanse mellom det å bistå og det å etterforske egne saker. Det er viktig at seksjonen også har ansvar for egne saker fra etterforskning igangsettes og til eventuell rettskraftig dom foreligger for å opprettholde spesialkompetansen blant både etterforskere og jurister. Det er viktig at seksjonen ikke kun blir en "bistandsseksjon" for resten av distriktet.

Tilsynelatende er det seksjonens kapasitet der og da som har vært avgjørende for om seksjonen tar etterforsknings- og påtaleansvaret eller om dette overlates til lokal GDE, da ofte under veiledning fra seksjonen. Statsadvokaten fikk i den muntlige redegjørelsen utfyllende informasjon om en rekke slike bistandsoppdrag som SE hadde gjennomført i 2020. Fordelingen av disse sakene, samt hvem som tar beslutninger om fordelingen, fremstår lite forutsigbart.

Det er statsadvokatens vurdering at det er viktig med gode rutiner for slike beslutninger for å sikre at seksjonen trekker "de riktige sakene" og at det er forutsigbarhet hva gjelder fordeling/overtakelse av saker mellom seksjonen og GDE'ene. Det er opplyst at det skal utvikles et mer strukturert beslutningsforum for slike avgjørelser, og statsadvokaten vil ved senere inspeksjoner følge opp rutinene og praksisen for slike beslutninger.

En overordnet bekymring fra statsadvokaten side er imidlertid at det kan oppstå en usikkerhet i forhold til hvem som sitter med det overordnede ansvaret for distriktets kamp mot den organiserte kriminaliteten. Statsadvokaten ønsker at dette ansvaret kommer tydelige frem, blant annet ved bruk av trekkreglene.

2.4 Rutiner for oppfølging, implementering og gjenfinning av direktiver fra Den høyere påtalemyndighet

Seksjonsleder for påtale sørger for å distribuere alle direktiver fra høyere påtalemyndighet til avsnittets jurister. I tillegg har Felles enhet for påtale en egen Fag og opplæringsansvarlig (FOA), som sørger for at lovendringer, ny rettspraksis, direktiver, retningslinjer etc blir sendt ut til juristene. Det skjer gjennom "Påtalenytt" som kommer hver 14. dag og som blir lagt i en egen mappe. Det blir også avholdt fagdager der dette er behov.

Det er også opprettet en elektronisk mappe som er beregnet for de som jobber med skjulte etterforskningsmetoder. Tilgang er gitt til juristene på påtaleavsnittet og etterforskerne på metodeavsnittet, samt enkelte ledere. Mappen vedlikeholdes nå av en av metodejuristene.

I tillegg er det laget egen filstruktur i saksbehandlingssystemet ASAK, hvor begjæringer om metodebruk skrives. En av mappene inneholder maler for ulike varianter av begjæringer, for eksempel kommunikasjonskontroll, romavlytting, dataavlesing, hemmelig ransaking. Malene skal være anonymiserte og er arkivert slik at alle juristene har tilgang til dem. Malene skal sikre en mest mulig enhetlig form på det som oversendes domstolene.

Statsadvokaten bemerker:

Praksisen med jevnlig utsendelse av "Påtalenytt" til samtlige av distriktets jurister har nå vart over noe tid, og anses som en nyttig og effektiv informasjonskanal.

Det er videre positivt at seksjonen har opprettet en felles elektronisk mappe der dokumenter innenfor fagområdet kan samles og lett gjenfinnes. Det bemerkes at det ved opprettelsen av en slik felles mappe er viktig å ha gode rutiner for vedlikehold og oppdatering.

2.5 Etterforskningsplaner

I saker som etterforskes ved seksjonen skal det opprettes prosjekt i Indicia.

Seksjonen opplyser at den gjennomgående benytter seg av etterforskningsplaner i den enkelte sak. Dog slik at måten den benyttes på avhenger av, og tilpasses til, hvilken type sak seksjonen arbeider med. Uansett vil etterforskningsplanene være et godt styringsverktøy, der etterforskningskrittene defineres, fordeles og følges opp. Videre føres det ved seksjonens saker en egen beslutningslogg.

Statsadvokaten bemerker:

Manglende bruk av, og mangelfulle, etterforskningsplaner ble bemerket i inspeksjonsrapporten fra 2018. Statsadvokatembetet så derfor spesielt på dette med etterforskningsplaner i nye saker under fjorårets inspeksjon, og konklusjonen på dette var at etterforskningsplanene gjennomgående var gode og tilfredsstillende kravene fra riksadvokaten. Det ble imidlertid påpekt at mange av etterforskningsplanene som var utformet i seksjonens gamle saker var beheftet med stor mangler.

Også i årets inspeksjon har det vært fokusert på etterforskningsplaner og kvaliteten på disse. Etter forrige inspeksjon har seksjonen igjen startet opp og etterforsket nye miljøer/saker. I disse sakene synes også etterforskningsplanene å være gode og at disse blir brukt etter sin viktige intensjon. For øvrig er det fortsatt ikke utferdiget etterforskningsplaner i seksjonens gamle saker, selv om disse ikke er ferdig etterforsket.

Statsadvokatene er imidlertid fornøyd med denne kvalitetsforbedringen som har funnet sted i 2019 og videre i 2020.

2.6 Porteføljekontroll og gamle restanser

Porteføljekontroll

Etter det opplyste utføres seksjonens porteføljekontroll ved gjennomgang av PAL for Strasak. Og at etterforskningslederne har fokus på fremdrift i sakene gjennom at det settes frister i de ulike prosjektene.

Hva gjelder påtaleseksjonen, opplyses det at porteføljekontrollen i utgangspunktet skal finne sted månedlig, men at påtaleleder for spesialavsnittet som følge av det høye arbeidspresset for seksjonens to jurister valgte å være "tilbakeholden med oppfølging rundt porteføljekontroll" og heller fokusere på de "viktige" sakene.

Statsadvokaten bemerker:

Allerede under inspeksjonen i 2018 ble det bemerket at det var uheldig at flere svært alvorlige narkotikasaker var blitt liggende svært lenge etter at det innledningsvis var gjennomført omfattende etterforskning. Dette gjaldt særlig saker fra gamle Telemark politidistrikt.

Statsadvokatene fikk i forbindelse med forrige inspeksjon høsten 2019 en redegjørelse fra seksjonen over status på gamle saker som hadde blitt påpekt fra statsadvokatens side ved tidligere inspeksjon. Det ble bemerket at flere av de eldste sakene var avsluttet. Det ble i den forbindelse videre opplyst at de resterende sakene var fordelt på påtalejuristene på seksjonen og at samtlige saker lå ann til å bli påtaleavgjort innen utgangen av 2019.

Som det fremkommer nedenfor under gjennomgangen av innsendte saker, pkt.5, har ikke seksjonen lyktes i sin målsetning. Selv per februar 2021 gjenstår flere av de tidligere påpekte restansene.

Etter statsadvokatens syn er dette igjen et utslag av for liten bemanning ved seksjonen, særlig hva gjelder påtaledelen. Den manglende bemanningen medfører videre at selv om seksjonsledelsen er vel kjent med og har kontroll på sakene, finnes det liten eller ingen mulighet til omfordeling eller omprioritering i forhold til sakene. Saksbehandlingstiden representerer klare brudd på retten til rettergang innen rimelig tid og vil få store konsekvenser for den konkrete straffeutmålingen. Videre har det ikke minst en side mot den enkelte siktede og at vedkommende over år må leve i uvisshet.

De resterende gamle sakene må prioriteres og ferdigstilles med det første.

Og for øvrig forventer statsadvokaten en tettere kontroll opp mot de enkeltes portefølje etter oppbemanningen og gode rutiner for at saker ikke blir liggende inaktive over tid på seksjonen.

2.7 Seksjonens innsats mot organisert kriminalitet

Det må her for det første skilles mellom hendelsesstyrte saker og saker som er initiert av seksjonen selv etter forutgående kartlegging og beslutningsprosess. Videre må det skilles mellom der seksjon yter bistand og der seksjonen selv har etterforskningsansvaret.

Seksjonen påpeker at innsatsen mot organiserte kriminelle må bygge på analyse av innhentet etterretningsinformasjon. Og at dette igjen er viktig for valg av hvilke objekter og miljøer det skal prioriteres å jobbe opp mot.

Seksjonen oppgir et ønske om å arbeide mer kunnskapsbasert og mindre hendelsesstyrt. Dette har man i noen grad lyktes med i 2020 ved at seksjonen har avdekket og slått ut to polske kriminelle nettverk som har bedrevet omfattende innførsel og videre salg av narkotika og alkohol i Vestfold.

Gjennom 2020 har de geografiske enhetene rustet seg bedre for å jobbe med den alvorlige (organiserte) kriminaliteten. Dette skjer gjennom informasjonsinnhenting, analyse og forankring gjennom KUBA. Spesiell etterforskning støtter i mange tilfeller disse sakene med spisskompetanse. En slik styrket innsats ved de geografiske enhetene vil medføre en mer helhetlig satsning mot den organiserte kriminaliteten i politidistriktet. SE`s rolle i GDE-sakene kan omfatte bistand med ulike metoder, operative støtte, bistand av etterforskningsleder og generell etterforskningskapasitet. I enkelte tilfeller overføres dessuten påtaleansvaret til spesialfag påtale.

Det ble videre påpekt at dialog og samarbeid mellom SE og GDE`ene er viktig for å effektivt kunne bekjempe den organiserte kriminaliteten. Det bemerkes at det også er lagd et bistandsskjema som er tatt i bruk, slik at det vil være god notoritet rundt både bistand og

prioriteringer. Det bemerkes at dette skjemaet fremstår som nytt, og statsadvokaten kjenner ikke til at distriktet per i dag har noen erfaringer med skjemaet.

Statsadvokaten bemerker:

Etter flere år med begrensede resurser og et fokus på å ferdigstille gamle saker, uttalte statsadvokatembetet ved forrige inspeksjon at det forventet at seksjonen igjen kunne drive målrettede etterforskninger mot utpekte kriminelle grupper.

Slik sett er det gledelig at det nå ses tilløp til dette, særlig gjennom saken "Op Hvit enke" – Innførsel og omsetning av narkotika og alkohol.

2.8 Organisering og prioritering av arbeidet med menneskehandel og profesjonell menneskesmugling

Seksjonens strategi og samhandling med andre seksjoner/aktører

Seksjonen har fra og med medio 2019 hatt en egen menneskehandelsgruppe. Fra etableringen og gjennom 2020 har gruppen hatt fokus på opplæring av andre enheter og eksterne samarbeidspartnere, samt bedrevet målrettet etterretningsarbeid opp mot mulige saker.

Denne gruppen samarbeider både med lokal etterretning på de tre GDE`ene og strategisk etterretning på FEE i forhold til informasjonsinnhenting.

Det er også etablert et godt samarbeid med menneskehandelskontaktene på A-Krim, Operativ utlending og Grensekontrollen for å kunne avdekke mulige offer på et tidlig tidspunkt. På inspeksjonstidspunktet var det definert til sammen 10 menneskehandelskontakter i disse tre gruppene. Videre er det kvarttalsvise møter mellom menneskehandelsgruppen og menneskehandelskontaktene for erfaringsdeling og kompetanseheving. Videre har menneskehandelsgruppen et godt samarbeid med ROSA-prosjektet.

For øvrig er det gjennomført opplæring av FSI, Operasjonsentralen, Operativ utlending, jurister samt personell fra ordinær ordenstjeneste ved flere driftsenheter. Det er opplyst at dette arbeidet vil fortsette utover i 2021.

Når det avdekkes saker med mistanke om menneskehandel, knytter menneskehandelsgruppen seg på aktuell sak. Veiledning, støtte opp mot avhør etc. blir foretatt slik at en så tidlig som mulig får ett godt grunnlag for å vurdere saken.

For 2020 vedkommende bemerkes at gruppen også i betydelig grad har jobbet forebyggende opp mot flere miljøer der menneskehandel ofte er en viktig del av kriminaliteten. Det vises for eksempel til distriktets arbeid opp mot massasjesteder.

Saker etterforsket av gruppen

I 2019 og 2020 etterforsket seksjonen flere saker der det var mistanke om menneskehandel. Dette gjaldt imidlertid delvis forut for at gruppen var bemannet og operativ, slik at disse sakene i dag er av begrenset overføringsverdi. Det vises for øvrig til punkt 5.1 nedenfor om gjennomgang av innsendte saker.

Påtalekapasiteten i menneskehandelssakene

Det fremkommer av fjorårets inspeksjonsrapport at det fra og med 9. august 2019 var besluttet at en av juristene på spesialfag påtale skulle være påtaleansvarlig for menneskehandel med en 50% stillingsandel. Seksjonen fremhevet videre at det skulle være et tett samarbeid mellom denne påtaleansvarlige for menneskehandel og jurist tilknyttet A-krimssenteret. Det var blant annet besluttet at begge juristene skal delta i møter i menneskehandel gruppa og delta på kompetansehevede tiltak som f.eks. Rosa-seminar og KOM-konferansen.

Videre ble det fremholdt at ved nye mulige menneskehandelssaker, skulle det være dialog mellom juristene både om det er en menneskehandelssak og om hvem som skulle håndtere saken videre. Når det så ble startet etterforskning av en større menneskehandelssak skulle jurist på spesialseksjonen være påtaleansvarlig og også håndtere eventuell metodebruk. Jurist på A-krim skulle bistå ved behov, og særlig inn mot arbeidsmiljøkriminaliteten.

På tidspunktet for årets inspeksjon var både stillingen som påtaleansvarlig for menneskehandel og stilling som jurist på A-krimssenteret vakante. Det hadde de for øvrig også vært i størstedelen av 2020, til tross for at innehaver av stillingen som påtaleansvarlig for menneskehandel hadde en planlagt permisjon.

Statsadvokaten bemerker:

Statsadvokaten mener det var et riktig valg å etablere en egen menneskehandelsgruppe med en fagspesialist med god kompetanse på området. Statsadvokaten støtter også det arbeidet som ble prioritert og gjennomført hva gjelder opplæring av øvrig operativt personell i distriktet.

Som følge av både redegjørelsene fra seksjonen, samt ikke minst at statsadvokatembetet har deltatt i flere systematiske erfaringslæringer knyttet til de eldre menneskehandelssakene, er statsadvokaten av den oppfatning at seksjonen nå innehar god kompetanse på området og slik sett er klar til å starte opp etterforskninger.

I fjorårets inspeksjonsrapport fremhevet statsadvokatembetet det positive ved at henholdsvis påtaleansvaret for disse sakene var forankret i seksjonen slik at sakene fikk den oppmerksomhet og prioritet som de skal ha i distriktet, samt samarbeidet mellom de to overnevnte juristene med sine spesialfelt.

Fjorårets rapport vedrørende menneskehandel ble avsluttet med at statsadvokaten så frem til at gruppen kom i gang og at vi forventet at distriktet fremover vil kunne dra opp egne saker på fagfeltet – noe distriktets størrelse og beliggenhet tilsier at det er grunnlag for.

Imidlertid gjør det overnevnte fraværet av jurist med spesialkompetanse, samt minimal kapasitet for avsnittets øvrige jurister, at gruppen ikke vil kunne ha den tiltenkte effekten. Menneskehandelssakene er erfaringsmessig krevende saker både bevismessig og etterforskningsmessig, og ved at det ikke finnes en tilgjengelig kompetent juristkapasitet gjør det også svært vanskelig å vurdere nye mulige menneskehandelssaker.

Statsadvokaten har en klar forventning at distriktet i 2021 klarer å avdekke, samt etterforske, minimum en menneskehandelssak.

2.9 Seksjonens strategi for bruk av målrettet etterforskning med sikte på inndragning av utbytte

Det er ikke utarbeidet egne rutiner for målrettet etterforskning mot inndragning.

I saker der det er mistanke om økonomisk vinning og svart økonomi skal påtaleansvarlige og politifaglig etterforskningsleder vurdere å iverksette etterforskningskritt for å kartlegge dette. Dette gjøres som hovedregel i narkotikasaker, prostitusjon/halliksaker, samt andre saker der vinningen står sentralt. Kartlegging av privatøkonomi, kartlegging av oppnådd vinning og sikring av verdier gjennom penger, eiendom og løsøre vil da bli satt opp som egne arbeidsoppgaver i etterforskningsplanen.

Det blir i den enkelte sak dessuten vurdert å søke bistand fra etterforskning, revisor eller påtale i politidistriktets øko-seksjon.

Som ved fjorårets inspeksjon, har seksjonens restansesituasjon gjort at det er få nye saker under etterforskning og at det følgelig er få saker der det kan være fokus på inndragning. Videre er statsadvokaten kjent med de fleste inndragninger som er foretatt i dommer fra 2019 og 2020 fra tidligere.

I positiv retning trekkes imidlertid frem at det i seksjonens egeninitierte narkotikasak fra 2020 er beslaglagt et større pengebeløp som stammer fra kriminell virksomhet. I samme sak foregår det også konkret etterforskningen, herunder sikring av verdier, for et større inndragningskrav som følge av omsatt narkotika.

Statsadvokaten bemerker:

Seksjonen har etterforsket svært få saker i den senere tid, derfor færre saker med fokus på inndragning som seksjonen er ansvarlig for. Som flere ganger nevnt, er det positivt at seksjonen igjen har startet opp større etterforskninger der det også har vært fokus under etterforskningen hva gjelder inndragning og sikring av verdier for inndragningskravet.

Statsadvokaten merker seg at seksjonen over tid oppgir å ha etterforsket svært få saker hvor det er aktuelt med inndragning. All den tid seksjonen skal være politidistriktet spydspiss i bekjempelsen av økonomisk motivert kriminalitet, bør det være et mål å kunne vise til bedre resultater på dette punktet. For å oppnå dette må man først og fremst etterforske saker av en slik karakter at inndragning kan være aktuelt. Dernest bør man sørge for at det jevnlig avholdes opplæringstiltak om inndragning i praksis, både for etterforskere og påtalejurister. Det minnes videre om at inndragning bør være tema i etterforskningsplanene i alle saker som etterforskes ved seksjonen, slik at hensiktsmessige etterforskningskritt kartlegges og utføres på et tidlig tidspunkt. I etterforskningen av alle saker som generelt kan være egnet til å gi betydelig økonomisk utbytte, herunder grove narkotikalovbrudd, bør det fremkomme av saken hva politiet har gjort for å kartlegge verdier, uavhengig av om politiet ender opp med å foreslå inndragning eller ikke. Formålet med dette er at statsadvokaten skal kunne vurdere om inndragning er aktuelt.

Når det spesielt gjelder utvidet inndragning etter straffeloven § 68, gjør statsadvokaten oppmerksom på at etterforskningen i slike tilfeller ikke nødvendigvis trenger å være ressurskrevende. En enkel kartlegging av verdier som tilhører mistenkte og hans nærmeste vil kunne baseres på funn under ransaking, søk i valutaregister, eiendomsregister, motorvognregister, bankkontoer mv. I noen saker, typisk narkotikasaker, kan politiet finne

spor av at det har passert store beløp gjennom en mistenkts bankkonto eller at mistenkte har sendt store beløp til utlandet. Ved å ettergå mistenktes forklaring i slike tilfeller kan det ofte utelukkes at pengene har lovlig opphav. Det bør da opprettes en straffesak på forholdet (typisk heleri), og beløpet kreves inndratt overfor mistenkte. Det minnes om at inndragning kan idømmes overfor mistenkte selv om vedkommende har brukt opp pengene eller overført dem videre.

Fra vår side påpekes det at seksjonen bistår i flere saker der saksansvaret beholdes på GDE, og det oppfordres til at bistanden også har fokus på at sakene etterforskes med tanke på inndragning.

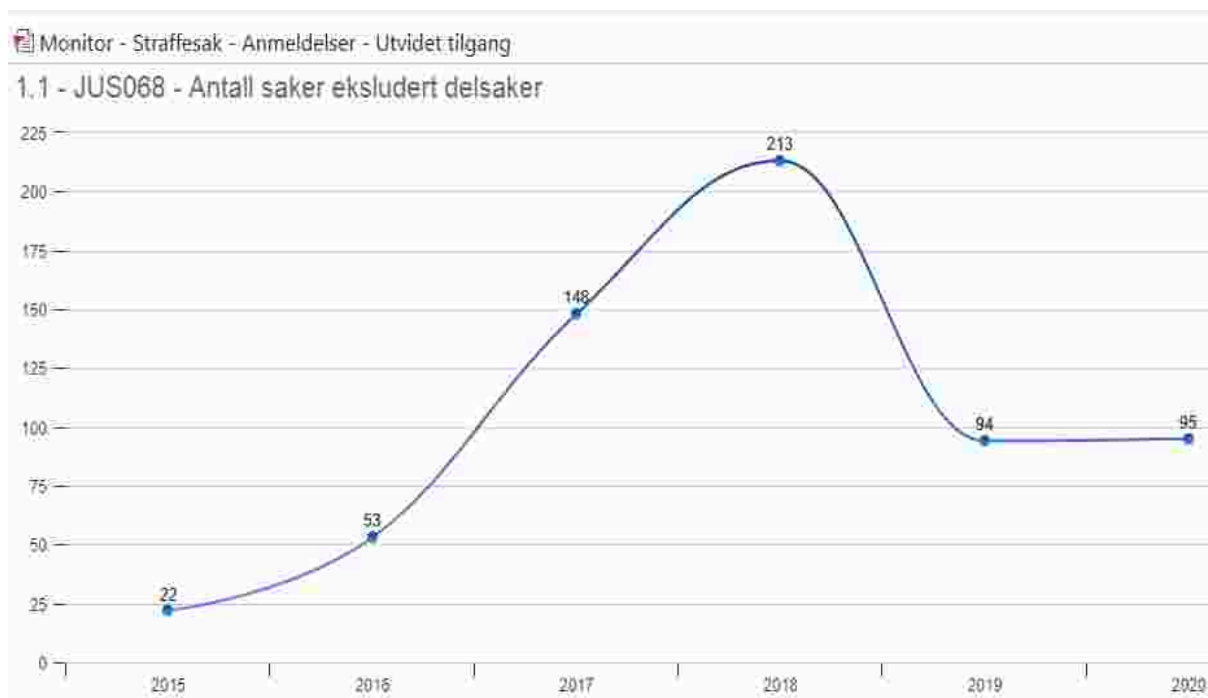
3. Statistikk

	2018	2019	2020
Antall rettsdager			
Hovedforhandlinger (sum antall dager)	127*	26	6
Fengslingsmøter (sum antall dager)	124*	32	36
Andre rettsmøter * (sum antall dager), eks metodesaker	27	24	10
Totalt antall rettsdager	278	82	52
Oppnevningssaker			
Antall oppnevningssaker	35	9	4
Antall rettsdager - oppnevningssaker**	115	36	59*

* I dette tallet fra 2018 ligger 66 hovedforhandlinger og 64 fengslingsmøter på en jurist som hadde en meget sammensatt portefølje.

* Her utgjør 48 dager en og samme hovedforhandling hvor en politiadvokat var oppnevnt som medaktor.

Kriminalitetsutvikling 2016- 2020 – Antall anmeldelser ved seksjonen

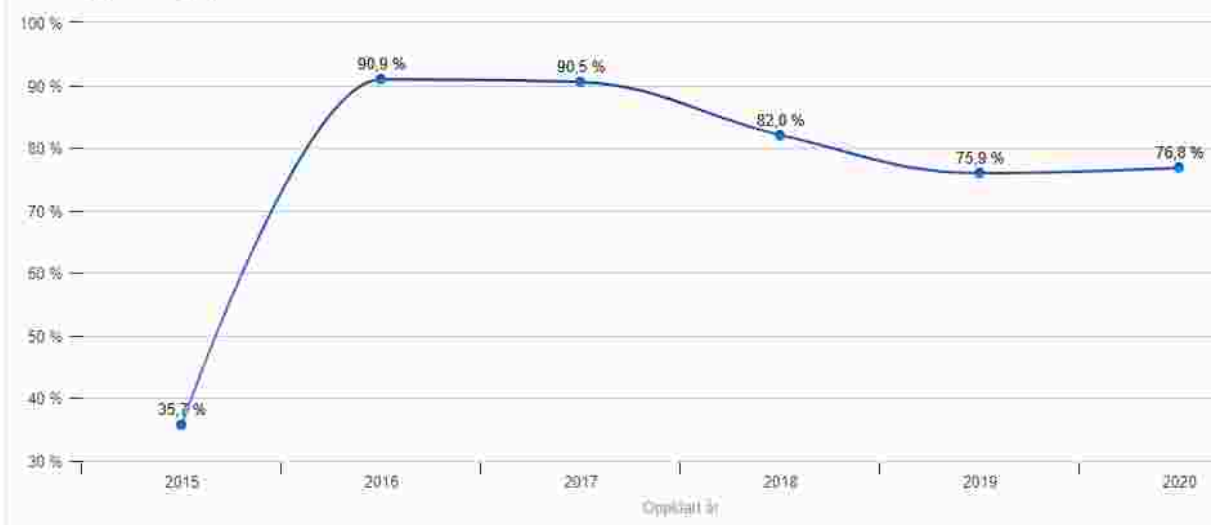
23969 Spesiell etterforskning	89
NARKOTIKA	25
ØKONOMI	24
TRAFIKK	16
ANNEN	13
VOLD	5
VINNING	5
UNDERSØKELSESSAKER	1

Tabellen viser antall anmeldelser registrert på Spesielseksjonen hittil i år (det vil være en liten forskjell mellom antall vist i graf og i tabell, dette grunnet forskjell på Monitor og Strasak)

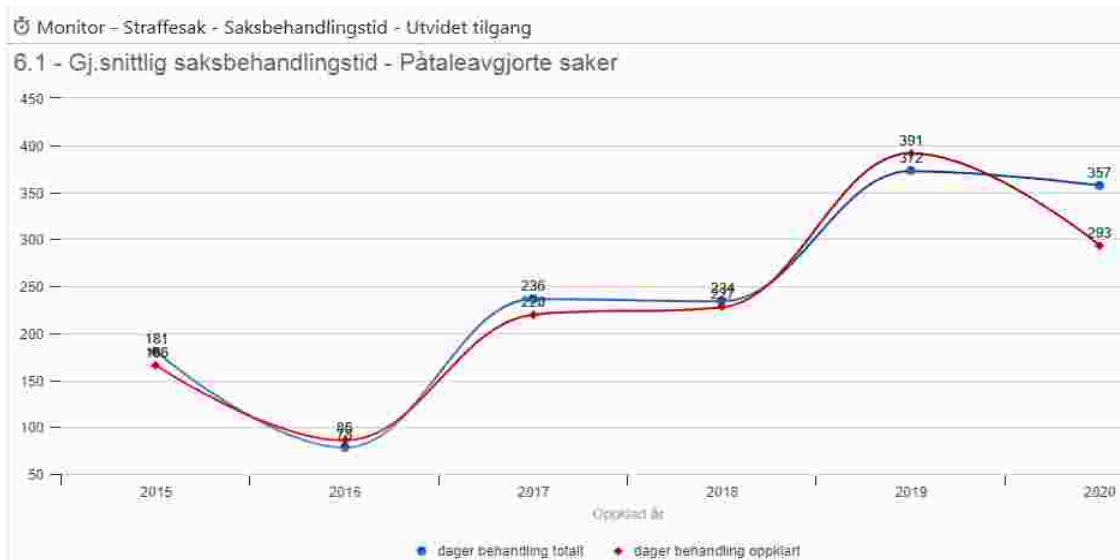
Seksjonens oppklaringsprosent 2015 til 2020

% Monitor - Straffesak - Oppklaringsprosent - Utvidet tilgang

7.1 - Oppklaringsprosent JUS319

Seksjonens saksbehandlingstid 2016 - 2020

Det opplyses at det er umulig å innhente sammenlignbare nasjonale data, da de ulike politidistriktene er organisert ulikt i forhold til Spesiell etterforskning.

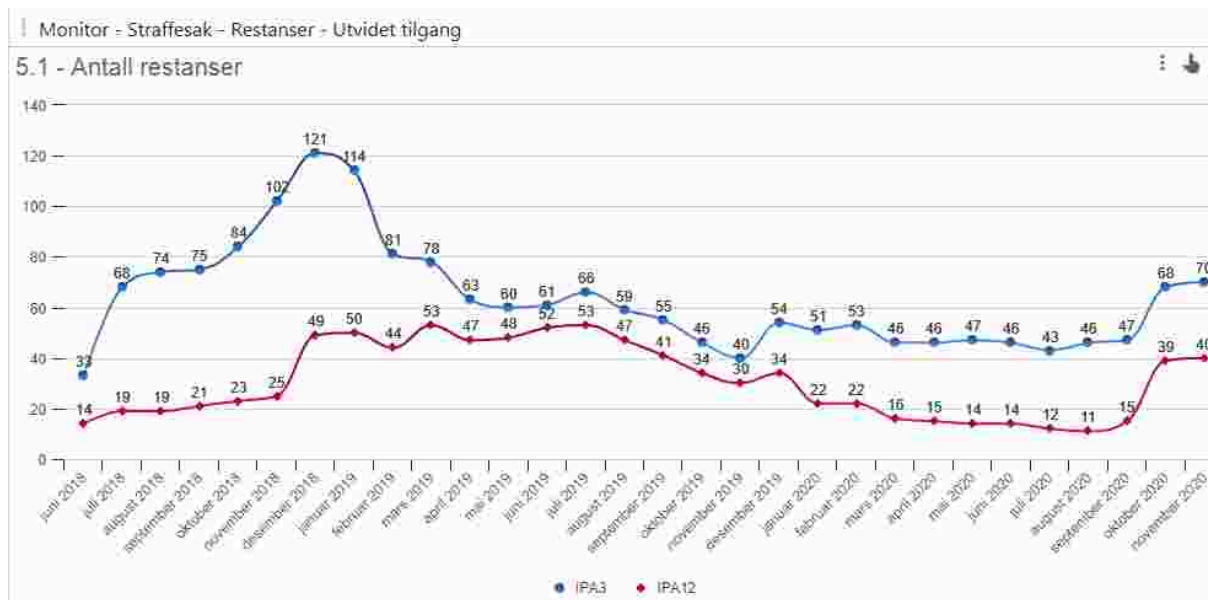
Monitor - Straffesak - Saksbehandlingstid - Utvidet tilgang

6.2 - Gj.snittlig saksbehandlingstid - Påtaleavgjorte saker

År	Dager eforsk	Dager koordinering	Dager påtale	Dager totalt
2015	43	0	137	181
2016	68	0	10	78
2017	118	1	117	236
2018	107	0	127	234
2019	242	1	129	372
2020	228	0	129	357

Restanser – Saker under behandling – Seksjon for spesiell etterforskning

Tall pr. 1.11.20	0-3	4-6	7-12	>12
Spesiell etterforskning	38	19	10	39

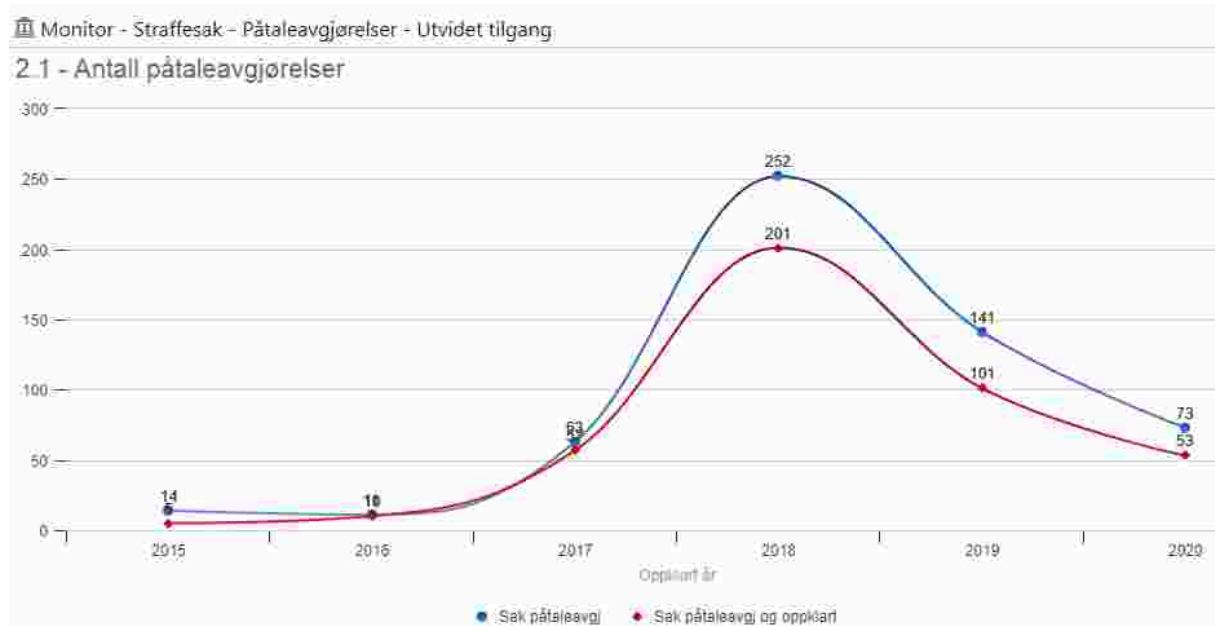

Saker under behandling – D-liste

Fordelt på alder 0-3 mnd, 4-6 mnd, 7-12 mnd og >12

Tall pr. 1.11.20	0-3	4-6	7-12	>12
Spesiell etterforskning	1	3	21	84

PRODUKSJON AV 040 – KODER

Monitor - Straffesak - Påtaleavgjørelser - Utvidet tilgang

2.2 - Positive påtaleavgjørelser

Kode	Saksavgjørelse	2015	2016	2017	2018	2019	2020
40	FORELEGG				9	9	
43	PÅTALEUNNLAETELSE			2	8	4	1
41	BIKTELSE (TILSTAEELSE)	3	4	15	46	32	8
42	TILTALEBESLUTNING	2	6	37	132	51	41
		5	10	54	195	96	51

Det må knyttes den kommentar til produksjonen av 040 koder, at svært ofte vil juristene på påtaleavsnittet for spesiell etterforskning kun vært inne i saken som metodejurist, mens påtaleansvaret og dermed påtaleavgjørelsen ligger på annen jurist. Dette betyr at selv omfattende arbeidsutførelse ikke er målbar. Det stadig synkende tallet ha for øvrig sammenheng til seksjonens påtalekapasitet.

Statsadvokaten bemerker:

Rettsoppmøter:

Det har under tidligere inspeksjoner blitt påpekt at det har vært vanskelig å gi et eksakt bilde av belastningen av antall rettsdager knyttet til seksjonen. Dette blant annet som følge av at porteføljen frem til 2019 hos Org/Metode-juristene også besto av mange saker tilhørende GDE`ene.

Vi er nå imidlertid i starten av 2021, og trenden er blitt synligere. Med unntak av oppnevningen i forbindelse med "Bosnia-drapet", er alle tall synkende. Dette er forståelig ut fra juristsituasjonen, men likefult ikke tilfredsstillende. Dette særlig når politidistriktet også under fjorårets inspeksjon begrunnet det stadig synkende tallet med at en av juristene var i permisjon fra høst 2018 til vår 2019.

Saksbehandlingstid:

Selv om seksjonens saker gjennomgående er mer omfattende og komplekse og slik sett vil medføre en lengre saksbehandlingstid, synes det som om saksbehandlingen har stabilisert seg på et for høyt nivå.

At saksbehandlingstiden for særlig 2019 var høy, var ventet ut fra seksjonens uttalte mål om å ferdigstille sine gamle saker. Hvilket også delvis ble gjort. Det var videre forventet en fortsatt økende saksbehandlingstid til alle de gamle sakene var avviklet.

Siden det fortsatt gjenstår flere gamle saker, og ikke minst at de eldste sakene først ble avgjort etter at tallene fra 2020 ble sendt statsadvokaten i november 2020, antas det å være noe usikkert hva det reelle saksbehandlingstallet var vet utgangen av 2020. Samlet saksbehandling anses fortsatt ikke å gi et helt reelt inntrykk på hva som er seksjonens reelle behandlingstid og hvor god eller dårlig denne er. Dette forventes å være i orden til neste inspeksjon.

At saksbehandlingstiden har blir "hengende igjen" til tross for at antall påtaleavgjørelser har falt, og særlig at den i snitt ligger 129 dager på seksjonens påtalejurister, anses imidlertid uansett ikke å være tilfredsstillende. Det antas å være en nær sammenheng mellom påtalekapasitet og den svake saksbehandlingstiden.

Restanser:

Statsadvokaten har merket seg at det gjennom året har skjedd en økning i seksjonens eldste restanser. For øvrig påpekes at det synes å være en usunn intern fordeling mellom sakene da det bør være flest av de nye og suksessivt færre av de eldre restansene. Også dette synes å ha en nær sammenheng med seksjonens etterforsknings- og påtalekapasitet. Seksjonsledelsen bes for øvrig om å følge opp de såkalte D-listene (påtaleavgjorte, men ikke rettskraftige saker) da det også der synes å være et for høyt antall gamle saker hensyntatt seksjonens totale sakstall.

4. Muntlig redegjørelse

I bestillingsbrevet ba vi også om en muntlig redegjørelse på en rekke spørsmål. Dette fikk vi i møtet 16. februar 2021, og svarene vil ikke bli inntatt her. Det som imidlertid kan nevnes er at vi fikk en presentasjon av blant annet distriktets og seksjonens overordnede mål for bekjempelse av organisert kriminalitet, trender i kriminalitetsutviklingen for 2020 og seksjonens strategi for å bekjempe disse, løpende saker og metodebruk, herunder en redegjørelse for påtalemyndighetens legalitetskontroll og sletterutiner av kommunikasjon mellom mistenkte og advokat/nærstående/ andre med taushetsplikt.

5. Statsadvokatens gjennomgang av saker

5.1 Saker under Spesiell etterforskning som gjelder menneskehandel (straffeloven §§ 257/258), samt saker av samme type som ble påtaleavgjort i 2019 eller 2020.

Vi fikk fremlagt 5 saker. Av disse var tre anmeldt i 2019 og to i 2020.

Av disse sakene er en fortsatt til etterforskning, mens de øvrige fire er henlagt. Statsadvokaten vurderer henleggelsene som korrekte og det presiseres at to av disse sakene er sendt henholdsvis Polen og Italia for overtakelse da det pågår etterforskning der og/eller det straffbare forholdet har funnet sted der.

Det er positivt at politidistriktet i flere saker har klart å identifisere mulige offer for menneskehandel. Og denne identifiseringen er en indikasjon på at opplæring og kunnskapsdeling i distriktet har virket etter sin hensikt.

Det var kun etterforskningsplan/eget prosjekt og beslutningslogg i tre av disse sakene. Av disse igjen var det bare en av sakene der denne ble brukt og fungerte etter sin hensikt, mens i de to andre sakene ble hverken beslutningsloggen eller etterforskningsplanen oppdatert etter initialfasen.

Overordnet viser gjennomgangen at disse menneskehandelssakene har hatt en for lang saksbehandlingstid som følge av manglende prioritering på seksjonen. Videre bemerkes det at to av sakene stod uten påtaleansvarlig i perioder som følge av permisjoner.

I forhold til fremtidige saker bes seksjonen for det første om å være bevisst på grensen mellom innledende informasjonsinnhenting og rettet etterforskning der det kreves opprettelse av en straffesak. Og videre at det sikres notoritet vedrørende eventuelle avtaler som gjøres med utenlandske myndigheter i forbindelse med overtakelse av sak.

5.2 Alle saker som er eldre enn 12 måneder

Seksjonen har jobbet med å ferdigstille eldre sakskomplekser i de to siste årene.

Det var på inspeksjonstidspunktet kun 17 saksnummer med gjerningstidspunkt mer enn 12 måneder tilbake i tid, hvorav flere i vedlegg til en hovedsak. Disse sakene er fordel på de to påtalejuristene som på inspeksjonstidspunktet befant seg på avsnittet.

Av disse 17 saksnummerne var 14 av disse også over 12 måneder ved forrige inspeksjon. I den forrige inspeksjonen ble det fra politidistriktets del opplyst at disse ble forventet ferdigstilt høsten 2019. Det er således svært bekymringsfullt at nok et år har gått uten at distriktet har klart å prioritere dette.

Det bemerkes også at flere av disse sakene også ble påpekt fra statsadvokatens side under den første inspeksjonen av seksjonen i 2018. Og det bemerkes videre at 7 av disse saksnummerne gjaldt en alvorlig narkotikasak der denne ble oversendt statsadvokaten med forslag om tiltalebeslutning i desember 2020. Anmeldelsen i saken var fra mars 2015- en saksbehandlingstid på snaut 6 år.

Felles for de fleste overnevnte saker er at det ikke finnes etterforskningsplan eller beslutningslogg, det er lengre perioder med inaktivitet under etterforskningen og at flere av sakene har ligget ferdig etterforsket over lengre tid uten at de er blitt påtaleavgjort, gjerne med bytte av påtaleansvarlig en eller flere ganger.

Som tidligere nevnt, forventer statsadvokaten at de resterende sakene med anmeldelsestidspunkt i 2019 og tidligere blir prioritert avgjort.

5.3 Inndragning

Det ble her bedt om saker under etterforskning der det er beslaglagt verdier, saker under etterforskning der det er begjært sikkerhet for mulige inndragningskrav, saker under etterforskning hvor det kan være aktuelt med utvidet inndragning i medhold av straffeloven § 68 og dommer i perioden fra september 2019 og frem til inspeksjonen det det er nedlagt påstand eller idømt inndragning.

Under fjorårets inspeksjon kunne ikke politidistriktet vise til pågående etterforskninger der inndragning var tema. Det er således gledelig at det nå opplyses at det er beslaglagt et betydelig pengebeløp samt at det er et fokus i etterforskningen opp mot ytterligere inndragning av utbytte fra salg av narkotika. Det vises for øvrig til vår kommentar i tilknytning til inndragning foran under punkt 2.9.

Vi fikk fremlagt fem dommer hvor det var nedlagt påstand om og idømt inndragning. Det bemerkes at det kun var to av dommene som ikke var med på tilsvarende opplisting ved fjorårets inspeksjonen. De øvrige tre sakene er ankesaker.

Gjennomgangen av disse dommene viser at påtalemyndigheten har fått gjennomslag for påstandene om inndragning – også såkalt utvidet inndragning - der dette påstås. To av dommene gjelder inndragning av våpen. Som tidligere nevnt i rapporten, har seksjonen de siste to årene i svært liten grad etterforsket saker hvor politiet anser det aktuelt med inndragning. For at seksjonen skal oppnå resultater i form av dommer fremover i tid, må seksjonen sikre seg at også nye saker etterforskes med sikte på dette.

5.4 Alle dommer i perioden etter forrige inspeksjon som gjelder saker etterforsket ved seksjonen

Vi fikk fremlagt totalt 10 dommer knyttet til saker etterforsket ved seksjonen.

Vi merker oss at det siden forrige inspeksjon er avsagt rettskraftig dom Albatross I. Dette er en større narkotikasak som ble omtalt også i fjorårets rapport som en godt etterforsket sak som resulterte i lange fengselsstraffer og inndragning. Ankesaken ble aktorert av en statsadvokat med medaktor fra politiet, og det gitt bistand fra etterforskning forut for og under ankeforhandlingen. Dommen fra Agder lagmannsrett er i det vesentlige lik som resultatet i tingretten.

De øvrige sakene omfatter bl.a. rettskraftig avgjørelse i lagmannsretten i Rubicon-komplekset (innførsel av narkotika), samt flere grove narkotikalovbrudd og våpensaker. Det er i tillegg avsagt dom i tingretten i den såkalte Bosnia-saken, som gjelder drap i Bosnia begått av norsk statsborger. Etterforskningen har vært omfattende og hatt et internasjonalt tilsnitt som følge av at handlingene er begått i utlandet. Saken ble aktorert av statsadvokat med medaktor fra politiet. Tiltalte ble i tingretten dømt til 21 års forvaring. Dommen er anket.

Inntrykket ved gjennomgangen av dommene viser at seksjonen har etterforsket og irettført enkelte omfattende og alvorlige straffesaker det siste året. Det skal bemerkes at flere av forholdene ligger nokså langt tilbake i tid og har til dels lang liggetid hos politiet, også i saker hvor forholdet var erkjent. Det tyder på at seksjonen har et forbedringspotensial når det gjelder å identifisere saker som med relativt få etterforskningsskritt kan ferdigstilles og påtaleavgjøres. Det bør også sørges for at seksjonen produserer "ferskvare" i form av nye saker slik at man kan opprettholde og helst øke antallet dommer i tiden fremover.

Det presiseres imidlertid avslutningsvis under dette punktet at etterforskningen gjennomgående var av god kvalitet og resultatet er domfellelse i samtlige saker, dog slik at ikke alle er rettskraftige per i dag.

6. Oppsummering av inspeksjonen

Innledningsvis bemerkes at vi er fornøyd med gjennomføringen av inspeksjonen fra politiets side. Inspeksjonen har gitt oss et godt bilde av seksjonen og vi har fått mye informasjon.

Hovedinntrykket er at seksjonen består av flinke og dedikerte medarbeidere med mye god kompetanse og erfaring. Og det er vårt gjennomgående inntrykk at seksjonen har gjort en god innsats med de resursene som den har hatt til rådighet.

I forhold til dette med resursene har statsadvokaten over flere inspeksjoner påpekt at bemanningssituasjonen og seksjonens kapasitet ikke er ideell. Det er bekymringsfullt at denne ressursknappheten ser ut til å fortsette. Og videre anses det som svært bekymringsfullt at juristkapasiteten tilknyttet seksjonen på inspeksjonstidspunktet har vært historisk lav, og åpenbart utilstrekkelig.

Dette har hatt, og får, umiddelbare konsekvenser på seksjonens resultater. Det vises for det første til at "ryggsekken" med gamle saker ikke er nedarbeidet og fullført i tråd med politiets målsetting. Det vises for det andre til at seksjonens saksbehandlingstid derfor vil forsette å øke og slik sett ikke gi et reelt tall for seksjonens saksbehandling. Og det vises ikke minst til at dette har medført at det ikke har vært en tilgjengelig jurist med spesialkompetanse som kan delta og styre utvelgelsen av nye saker, særlig i forhold til menneskehandelssakene. Seksjonen vil også ha begrensede muligheter til å veilede GDE-jurister der den kun er inne og yter bistand.

Statsadvokaten vil for øvrig påpeke den særlige viktigheten av en tilstrekkelig juristkapasitet tilknyttet denne seksjonen som følge av legalitetskontrollen med blant annet benyttelsen av utradisjonelle etterforskningsmetoder. Det bemerkes dog at det er statsadvokatens oppfatning at seksjonen har fått på plass gode rutiner for denne kontrollen per i dag.

I forhold til påtalekapasiteten bemerkes det at politidistriktet i den muntlige gjennomgangen 16. februar 2021 meddelte at det nå var foretatt en sidebeordring slik at det er tre jurister tilknyttet seksjonen, og at det som ovenfor nevnt legges opp til at det skal være minst 6 jurister tilknyttet seksjonen i løpet av relativt kort tid.

Statsadvokaten har i de foregående inspeksjonsrapportene gitt sin tilslutning til at seksjonen over en periode har prioritert å fullføre arbeidet med gamle saker fremfor å initiere nye saker. Forutsetningen var at dette arbeidet ble fullført i tråd med anslaget slik at seksjonen fikk kapasitet til å drive målrettet etterforskning mot organiserte kriminelle nettverk. Selv om det bemerkes at det har blitt arbeidet godt med størsteparten av disse gamle sakene, påpekes det at det har tatt for lang tid og at arbeidet for øvrig heller ikke er fullført.

Statsadvokaten anser det som positivt, og ikke minst helt nødvendig, at seksjonen selv via etterretningsinformasjon har startet opp egne etterforskninger i 2020. Fra den nye, selvinitierte saken er det statsadvokatens inntrykk at denne etterforskes på en god måte av seksjonen, med en dedikert påtaleansvarlig og hvor det i etterforskningene er foretatt fornuftige avgrensinger, adekvate etterforskningskritt, samt at saken med vedleggsaker har en god fremdrift. Til tross for mange involverte og også etterforskning i utlandet, er det en uttalt målsetning fra seksjonen at saken skal være ferdig etterforsket og sendt til statsadvokaten under 12 måneder etter at saken ble anmeldt. Denne saken bør fungere som et eksempel til etterfølgelse for seksjonen også i forhold til fremtidige saker.

Videre vil statsadvokaten trekke frem seksjonens arbeid og etterforskning etter en alvorlig voldshendelse i Sandefjord senhøstes 2019. Også denne saken viser seksjonens kompetanse i større og kompliserte saker.

På et mer overordnet plan fremstår det imidlertid for statsadvokatembetet en usikkerhet i forhold til hvem som sitter med det overordnede ansvaret for distriktets kamp mot den organiserte kriminaliteten. Og at dette ansvaret må fremkomme tydelig både i forhold til uttalte mål, trekkregler og bemanning.

Og i forlengelsen av dette med ansvaret, påpekes viktigheten av gode etterretningsprosesser og samordning og analyse av den innhentede informasjon. Etter statsadvokatens syn bør politidistriktet prioritere dette og det bør være en likartet praksis på GDE-nivå hva gjelder ulike former for informasjonsinnhenting og bearbeiding av dette materialet. Seksjonen bør ta et ansvar for både bestillinger og ikke minst samordning av den innhentede informasjon slik at hele distriktet ses under et og at ledelsen deretter kan beslutte hvilke(t) objekt som utgjør den største trusselen for politidistriktet.

Avslutningsvis minner en om at det nå fremgår av riksadvokatens rundskriv nr. 3/2020, som angir sentrale mål og rammer for fagledelsen av politiets straffesaksbehandling og erstatter rundskriv 2/2012 punkt III, at ledelsen i politidistriktet/enheten skal "utarbeide en plan for å avhjelpe påviste avvik i straffesaksbehandlingen. Planen skal minst omhandle de tema som ligger under Den høyere påtalemyndighet å følge opp. Kopi av planen oversendes Politidirektoratet", pkt. 5 d.

Det vises i den sammenheng særskilt til statsadvokatens ovenstående bemerkninger, og det settes herved en frist for politiets utarbeidelse av utkast til tiltaksplan til **15. april 2021**. Planen, som forventes å oppstille konkrete tiltak relatert til forbedringspunkter angitt i herværende inspeksjonsrapport, bør begrenses til tiltak som politidistriktet mener at realistisk lar seg gjennomføre og implementere i løpet av 2021. Utkast til tiltaksplan oversendes til oss for gjennomgang innen nevnte dato, før den endelige planen ferdigstilles (da med kopi til Politidirektoratet).

Vi ser frem til neste inspeksjon og ønsker lykke til i det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen

Anne M. Katteland
Embetsleder

Åsmund Yli
Statsadvokat

Kopi:
Riksadvokaten
Politidirektoratet
Påtaleleder Kjell Johan Abrahamsen
Seksjonsleder spesialfag påtale Petter Solberg
Leder av Felles enhet for etterretning og etterforskning Lena Reif
Leder Seksjon for spesiell etterforskning Skule Worpvik
Avsnittsleder for avsnitt for særskilte metoder Bjørn Inge Austnes
Seksjonsleder etterretning Åshild Jahre